

prof. zw. dr hab. Andrzej Makowski
Akademia Marynarki Wojennej im. Bohaterów Westerplatte

**RECENZJA PRZEWODNIKA DLA NAUCZYCIELI:
PIOTR MICKIEWICZ, KRZYSZTOF KUBIAK (2017).
(RED. NAUK.). *EDUKACJA DLA BEZPIECZEŃSTWA*,
WYDAWNICTWO AKADEMII MARYNARKI
WOJENNEJ IM. BOHATERÓW WESTERPLATTE.
GDYNIA, SS. 368.**

Przedstawiony do oceny przewodnik dla nauczycieli stanowi pracę zbiorową siedemnastu autorów, specjalistów z zakresu bezpieczeństwa, psychologii, medycyny ratunkowej i medycyny pracy, prawa, pedagogiki, zarządzania oświatą, alpinistyki, zarządzania kryzysowego, informatyki. W skład zespołu autorskiego wchodzi przedstawiciele środowiska akademickiego, straży miejskiej, policji, pogotowia ratunkowego, Państwowej Straży Pożarnej, kuratorium oświaty i in. Redakcji przewodnika podjęli się znani i uznani w środowisku naukowym specjaliści z zakresu bezpieczeństwa i zarządzania kryzysowego, profesorowie Dolnośląskiej Szkoły Wyższej: Krzysztof Kubiak i Piotr Mickiewicz.

W poszczególnych rozdziałach przedstawiono: zagrożenia dla zdrowia i życia, dla bezpieczeństwa publicznego, zagrożenia wywołane substancjami psychoaktywnymi, wyzwania psychospołeczne w szkole, zagrożenia sieciowe, zagrożenia naturalne, cywilizacyjne i wojenne, zagrożenia wywołane degradacją środowiska naturalnego, porady dla nauczycieli i procedury reagowania.

Jak można zauważyć, już same tytuły rozdziałów wskazują na bardzo nowoczesny charakter przewodnika. Szczególnie istotne wydają się te jego treści, które uwzględniają nowe zagrożenia, jakim podlega zarówno młodzież, jak i obiekty szkolne. Zaliczyć do nich trzeba takie zagadnienia, jak zażywanie narkotyków, spożywanie alkoholu, zagrożenia wynikające z uzależnienia od gier komputerowych i „surfowania” w sieci. Do bardzo istotnych i wcześniej mało uwzględnianych należy również zaliczyć wyzwania psychospołeczne, których skutki objawiają się coraz częściej aktami agresji wśród młodocianych. Odrębny problem stanowi tzw. trudna młodzież, a musimy pamiętać, że brak reakcji na wyzwania prowadzi najczęściej do powstawania zagrożenia, z którym trzeba już walczyć, wykorzystując w tym celu o wiele bardziej złożone środki. Stąd też wskazana byłaby prewencja.

Wątki te, jak sądzę, nie były do tej pory opracowane w sposób zwarty, w postaci jasnego i zwięzłego przewodnika, były natomiast rozproszone w bardzo szerokiej literaturze specjalistycznej. Dodatkowym atutem omawianych treści jest to, że zawarta

w nich wiedza jest wiedzą przetworzoną, wspartą doświadczeniem i wieloletnią praktyką, co wynika z not o Autorach.

Za szczególne cenne w recenzowanym przewodniku uważam rozdziały VIII – porady dla nauczycieli i IX – procedury reagowania, ich treści mogę uznać za wzorcowe zarówno pod względem metodologicznym, jak i metodycznym. Jak sądzę, środowisko nauczycielskie, a i pedagodzy szkolni od dawna oczekiwali na tak klarowny zapis procedur i ujednolicenie standardów postępowania, bo przecież pomysłowość młodzieży jest ogromna i różnorodna, od zwykłych wagarów, poprzez fałszywe alarmy o podłożeniu bomby do niezgodnego z prawem użycia telefonu komórkowego i rozpowszechniania jego zapisów w Internecie, czy też uszkodzenia ciała. Autorzy przewodnika stanęli tutaj na wysokości zadania, przygotowując odpowiednie procedury reagowania w każdym ze zidentyfikowanych przypadków. Za istotne w wymienionych rozdziałach należy uznać opracowanie takich zagadnień, jak obecność policji czy straży miejskiej w szkole, a także przedstawienie konkretnych algorytmów postępowania w przypadku wypadków o charakterze medycznym lub losowym, czy też takich jak mobbing, posiadanie lub zażywanie narkotyków, a także ewakuacja z budynku szkolnego w różnych sytuacjach. Ważne są również ustalenia odnoszące się do zagrożeń, które mogą zaistnieć podczas wycieczek szkolnych.

Z uznaniem należy się odnieść do pomysłu Panów Redaktorów o umieszczeniu indeksu zagadnień na końcu książki. Jak sądzę, będzie to ułatwiało korzystanie z niej, co przy jej objętości nie jest sprawą błahą. Dodatkowo należy wysoko ocenić ich pracę nad tym, by poszczególne rozdziały prezentowały jednolite standardy pod względem sposobu prezentowania treści.

Podsumowując wyrażone opinie, należy stwierdzić, że recenzowany przewodnik dla nauczycieli *Edukacja dla bezpieczeństwa* jest pod każdym względem wyjątkowym i oryginalnym opracowaniem na polskim rynku wydawniczym. Z jednej strony spełnia on wszystkie wymogi podręcznika, z drugiej zaś stanowi autentyczny przewodnik dla kadr dydaktycznych i pedagogicznych szkół podstawowych i ponadpodstawowych. Jak sądzę, spełnia też wymagania podręcznika akademickiego w odniesieniu do takich kierunków studiów, jak pedagogika i wychowanie czy bezpieczeństwo wewnętrzne. Można również powiedzieć, że jest to na wskroś nowocześnie opracowany przewodnik, który uwzględnia zmiany cywilizacyjne w zakresie bezpieczeństwa, jakie zaszły w okresie ostatnich dwudziestu lat, oraz poprzez swój kształt metodyczny sugeruje odejście od „drętowego” przedstawiania ujętych w nim zagadnień w stronę dyskusji i uczestnictwa. Stwarza również możliwości do ustanowienia „odpowiedniego” (jednolitego) standardu bezpieczeństwa w polskich szkołach. Oceniam, że nie ma on dotychczas swego odpowiednika na polskim rynku wydawniczym.